

ከዕድዎ እና ከማይጨው ጦርነቶችና ድሎች ምን እንማራለን? መማር ከቻልን

ከበቀለ ገሠሠ (ዶ/ር)

፩ኛ/ መንደርደሪያ፤

የአድዎ ጦርነት ድላችን ከፍተኛ ክብርና ኩራት ያጎናፀፈን ከመሆኑም በላይ ለዓለም ጭቁኖች በሙሉ የነፃነት ትግሎች ከፍተኛ ምሣሌ ጥሎ ያለፈ ተዓምራዊ ክንዋኔ ነበር። የማይጨውም እልህ አስጨራሽ ትግልና ነፃነት እንደዚሁ። ጣሊያ እኮ በሁለቱም ጦርነቶች ወደአገራችን የዘመተችው የራሷን ጥቅም ለማስፋፋት ነበር። ይህን ደግሞ የተማረችው ከርሷ በፊት የአፍሪቃን፤ የኢሲያን፤ የፓሲፊክንና የአሜሪካን አገሮች ከተቀራመቱት እንግሊዞች፤ ጀርመኖች፤ እስፓኖችና ፖርቹጋሎች በመማር ነበር። የቤርሊን ጉባኤ በመባል በሚታወቀው ሴይጣናዊ ስምምነት ላይ የተደረሰ ወሳኔ በመሆኑ ጣሊያም እንዳበደች ወሻ እያለከለከች ወደ እኛ አገር ያቀናችው ድርሻዋን ልትቀራምት ነበር። በዓለም ላይ ይህን ቅርምት ያልፈቀደች፤ ያልተበገረችና ነፃነቷን ጠብቃ እስካሁን የቆየች አገር ኢትዮጵያ ብቻ ናት።

የአድዎ ድል ለኢትዮጵያ ነፃነትና ኩራት ብቻ ሳይሆን ሌሎችም የሦስተኛው ዓለም አገሮች የኢትዮጵያን ፈለግ በመከተል ለነፃነታቸው እንዲታገሉ ሞራል በመስጠት ሕያው ምሣሌ ሆኖ ለዘለዓለም የሚኖር ብቸኛ ታሪክ ነው። ኢትዮጵያ በነዚያ ጀግኖች አያቶቻችን ስትኮራ ለዘለዓለም ትኖራለች።

ዛሬ አልሞትንም እያልን እራሳችንን እያታለልን በደመ ነፍስ የምንንቀሳቀስ የቁም ማወታን ግን በነዚያ አርበኞች አያቶቻችንና ቅድመ አያቶቻችን ጀግንነት ደምና አጥንት በተገኙት ድሎች ከመኩራራት ባሻገር ዛሬ በአብዛኛው ተመሳሳይ አስተዋጽኦ ስናደርግ አንታይም። የቀደሙት አያቶቻችን በዘር፤ በሰላም፤ በዕድሜና በጾታ ሳይከፋፈሉ በዐራቱም ማዕዘኖች በተባበረና በተቀናጀ መልክ የአገራቸውን ነፃነትና የህዝባቸውን ደህንነት ያስከብሩ ነበር፤ የአሁኖቹ ደግሞ የወጪ ጠላቶቻችንን እየጋበዙ ድምበሮቻችንና መሬቶቻችንን ይቸቡላቸዋል፤ ይሰጧቸዋል። ህዝባችን ግን ዛሬ በገዛ አገሩም ሆነ በስደት ላይ እንደሁለተኛ ዜጋ እየተቆጠረ በምን ዓይነት ባርነት፤ መከራና ሰቆቃ ላይ እንደሚገኝ የማያወቅ ዜጋ ይኖራል ብዬ አልገምትም። ዛሬ ካለፉት ታሪኮች መማር የሚፈልጉ ዜጎች ቁጥር እጅግ በጣም አነስተኛ ነው፤ በጣም ያሳዝናል። ካለፉት ጠንካራና ደካማ ጎኖቻችን መማር ካልቻልን ወይም ካልፈለግን ሰዎች አይደለንም፤ ከእንስሳትም በታች እንሆናለን። እንስሳት እንኳን ተመክሮአቸውንና አካባቢያቸውን ደህና አድርገው ይጠቀሙበታል፤ ለመኖር ያህል።

፪ኛ/ ከዕድዎ ጦርነትና ድል ምን እንማራለን?

ጣሊያን በፈረንጆች አቆጣጠር በ1885 ዓ/ም አካባቢ በምፅዋ ላይ መደራጀት ጀመረች። ከዚያም ቀስ በቀስ ወደ ምዕራብ እየገፋች ባህር ነጋሲ በመባል የሚታወቀውን ሰሜኑን የኢትዮጵያ ክፍል ይዞ 'ኤርትራ' የሚል ስም በመስጠት ሰፈረችበት። በዚያን ጊዜ የትግራይ ገዥ ራስ መንገሻ ነበሩ። ዐፄ ዮሃንስ በመተማ ጦርነት ላይ ከተገደሉ በኋላ የመንገሥ ፍላጎት ስለነበራቸውና ለዚህም የጣሊያኖችን ድጋፍ ይሹ ስለነበር በመጀመሪያ ከዐፄ ምኒልክ ጋር ተባብረው ጣሊያንን ከሰሜኑ ክፍል ለማባረር ፍላጎት እንዳልነበራቸው ታሪክ ይናገራል። ደጃዝማች ባህታ ሃጎስ ከአከለጉዛይ ተነስተው ጣሊያኖችን ለመወጋት ገጥመመው ሲገደሉ ከራስ መንገሻ በኩል ምንም ድጋፍ እንዳልነበራቸው ይናገራል። ከመጀመሪያው ተደጋግፈው አብረው ቢሰለፉ ኖሮ ጣሊያ በይበልጥ ተደራጅታ ወደ ደቡብ በቀላሉ ለመዝለቅ ባልቻለች ነበር።

ዳሩ ግን ጣሊያ በትግራይ በኩል እየገፋች ወደደቡብ የመጣችበቱ ዓላማ ኢትዮጵያን በቅኝ አገዛዝ ለመያዝ እንደሆነ ሲረዱ ራስ መንገሻ ገስግሰው ሄደው ድንጋይ ተሸክመው ዐፄ መኒልክ ፊት በመቅረብ ይቅርታ ጠይቀው እጎናቸው ተሰለፍ።

በዐፄ መኒልክና በጣሊያ ምንግሥት መካከል ወጫሌ በመባል የሚታወቀው 'የወዳጅነት' ስምምነት በፈረንጆች አቆጣጠር በ1889 ዓ/ም ተፈርሞ ነበር። የዚህ ስምምነት አንቀጽ 17 እንደሚለው ንጉሠ ነገሥቱ (ማለት ዐፄ መኒልክ) ከፈለጉ ከወጪ አገሮች ጋር ስለሚኖራቸው ግንኙነት በጣሊያን መሥሪያ ቤቶች ሊጠቀሙ እንደሚችሉ ነበር። ጣሊያኖቹ ግን ሁን ብለው ይህን ስምምነት በማጣመም ኢትዮጵያ የወጪ ግንኙነቶችን በሙሉ በጣሊያ ባለሥልጣኖች በኩል እንድታደረግ ትገደዳለች ብለው ቁጭ አሉ። በዚህ መልክ ነበር እንግዲህ የአድዋ ጦርነት የተጀመረው።

የዐፄ መኒልክ አዋጅ ተነገረ፤ ልብ የሚነካ ነበር። መልእክታቸው አጭር ነበር፤ አገር የሚያጠፋና ሃይማኖት የሚለወጥ ጠላት ስለመምጣቱና በእግዚአብሔር ረዳትነት አገራቸውን አሳልፈው እንደማይሰጡ በመግለፅ ጉልበት ያለው በጉልበቱ፤ ጉልበት የሌለው ደግሞ በሃዘንና በፀሎት እንዲረዳቸው ተማፀኑ።

በዚህም ጥሪ መሠረት የኢትዮጵያ ሕዝብ ከዐራቱም ማዕዘናት ተንቀሳቀሰ። የመሃል አገሩ ሕዝብ በርሳቸው ሥር ተሰለፈ። የስሜን ጦር በእቴጌ ጣይቱ ሥር፤ የጎጃም ጦር በንጉሥ ተክለ ኃይማኖት ሥር፤ የሃረር ጦር በራስ መኮንን ወ/ሚካኤል ጉዲሣ (የ/ቀ/ ኃይለ ሥላሴ አባት) ሥር፤ የትግራይና የሃማሴን ጦር በራስ መንገሻና (የዐፄ ዮሃንስ ወንድም ልጅ) በራስ አሉላ ሥር ሲሰለፍ የወሎ ጦር በራስ ሚካኤል ሥር ነበር። ጣሊያን ዘመናዊ መሣሪያ ይዞ ስትመጣ የእኛዎቹ ግን ታቦት ይዘው በፊሉቤር፤ በጥቂት ጠብመንጃዎች፤ በእጅ ጦርና ጋሻ ብቻ ነበር የገጠሙት። ፈረስ የነበረው በፈረሱ፤ የሌለው ደግሞ በእግሩ ነበር የዘመተው።

ቸሩ እግዚአብሔር ይመስገን ድሉ ለአርበኞቻችን ሆነ። ሶላቶዎች ቅስጣቸው ተሰበረ። የነጫጭባው ዓለም በሙሉ በከባድ ትካዜ ወስጥ ወደቀ። በአዎሮፓና በአሜሪካ የሚኖሩት ነጮች የጣሊያንን ክፉኛ መቸነፍ ማመንም ሲያቅታቸው ጊዜ ኢትዮጵያኖች እኮ ጥቁሮች አይደሉም፤ ከኛ ርቀው የሚኖሩ ነጮች ናቸው እስከማለት ደርሰው ነበር። ጣሊያን በአፍሪቃ ጥቁር አገር መቸነፏን ላለመቀበል።

፫ና/ ከማይጨው ጦርነትና ድል ምን እንማራለን?

የላይኛውን ጦርነት ታሪኮች የሰማሁት ከትምህርት ቤቶችና ከጽሑፎች ሲሆን ስለማይጨው ጦርነት ግን ከአርበኛው አባቴ አፍ ጭምር ነበር፤ በወጣትነቱ ጦርነቱ ወስጥ የገባ አርበኛና የዐይን ምስክር ነበርና።

ጣሊያ በአድዋ ከተቸነፈች ቀን ጀምሮ አርፋ አልተኛችም፤ ወራሪ ጓደኞቻቸውም ጭምር። ስለዚህ ለ40 ዓመታት ሙሉ ዝግጅት አድርጋ ልትወርረንና ቁሟን ልትበቀል ተመልሳ መጣች። ወገኖቻችን እንደገና በተለመደው ህብረታቸው ዘመቱ። ጀግናውና አርበኛው አባቴ እንዳስተማረኝ፤ አሁንስ ዓላማቸው አቸንፈው ከአገር ማባረር ብቻ ሳይሆን እስከ ሮማ ድረስ ተከትሎ በመሄድ ጥሩ ትምህርት ለመስጠት ጭምር እንደነበረ ነው። በእውነትም ወደ መጀመሪያው ላይ ጥልቅ ጉዳት አድርሰን ነበር። የአድዋ ሽንፈቷ እንዳይደገም ክፉኛ ተጨነቀች። የደረሰባትን ከባድ ጉዳት ለፋሺስቱ መሪ ለሙሶሊኒ አስታወቀች። ከቫቲካን ጭምር የሮማ ሕዝብ በነቂስ ወጥቶ የገንዘብ መዋጮ አደረገ፤ ሴቶቹ እስከጋብቻ ቀለበታቸው ድረስ።

ከአንደኛው የዓለም ጦርነት በኋላ የተከለከለውን የመርዝ ጨስ ከጦር አይሮፕላኖች ላይ ረጨችብን። ቤቶች ተቃጠሉ፤ ከብቶች አለቁ፤ የአርበኞቻችን ዐይኖች ተቃጠሉ። ጉዳዩን ለማመንም አስቸጋሪ ነበር። ለጊዜው ማፈግፈጉ የግድ ሆነ።

ታሪኩ ረዥምና እልህ አስጨራሽ በመሆኑ አሳጥረዋለሁ። ንጉሣችን (ቀ/ኃ/ሥ) ለሊግ አፍ ኔሽን ሊያመለክቱ ወደ ዠኔቫ ሄዱ። አፍንጫ ሲመታ ዐይን ያለቅሳል እንዲሉ የአወሮፓ መሪዎች በሙሉ ለጣሊያን አዳሉ፤ በኛ ላይ አፈዙ። ንጉሣችን ተስፋ ቆርጠው በዚያው ወደ እንግሊዝ አገር አቀኑ። የኢትዮጵያ ሕዝብ ግን እንደገና በጦር መሪዎችና በጎበዝ አለቆች ሥር እተደራጀ ለ5 ዓመታት ያሳሰለሰ ትግል በማካሄድ ጣሊያኖችን ዕረፍት አሳጣቸው።

አርበኞቻችን ለነፃነታችንና ለክብራችን ደማቸውን ሲያፈሱና አጥንታቸውን ሲከሰክሱ ባንዳዎች ግን ለሆዳቸው በማደር ጣሊያኖችን እያገለገሉ ከባድ ጉዳት ማድረሳቸው የሚረሳ ታሪክ አይደለም። ያ ሁሉ አለፈና ጣሊያም እንደገና ተደመሰሰች፤ አገራችንን በቅኝ ሳትይዝ እንደባነነች መጥታ እንደባነነች በሃፍረትና በቅሌት ወደ አገሯ ተመለሰች። እግዚአብሔር ይመስገን።

፬ኛ/ ጥፋቶቻችንን አምነን ንሥሐ ገብተን ወደፊት ልንራመድ እንችላለን?

ሁል ጊዜ ወድ አገራችንን በይበልጥ የሚያስቃዩት የወጪ ጠላቶች ሳይሆኑ የወስጥ ባንዳዎች ናቸው። ይህም በጣሊያን ወረራዎች ዘመናት ታይተዋል፤ በደርግ አስተዳደር ዘመን ዐይተናል፤ ዛሬም በወያኔ/ኢሕአዴግ ሥር እየተመለከትን ነው። **‘ኢትዮጵያ አገሬ ሞኝ ነሽ ተላላ፤ የሞተልሽ ቀርቶ የገደለሽ በላ’** የተባለው ለዚህ ነበር።

ሞት ላይቀር ነገር ብኩኖች ይስገበገባሉ። በልተው የሚጠግቡ አይመስላቸውም፤ ለሺህ ዓመታት የሚኖሩ ይመስላቸዋል፤ ግብዞች።

ዛሬ ወድ አገራችን በከባድ ጣጣ ወስጥ ትገኛለች። ማንነታቸውን ያጡ ወገኖች በተለይ በአማራው ነገድ አካባቢ ይታያሉ። የአማራው፣ የአሮሞው፤ የጋምቤላው፤ የደቡቡ ሆነ የአፋር ሕዝባችን መሬቱን እየተነጠቀና እተፈናቀለ ይገኛል። ይታሰራል፤ ይገደላል፤ በገፍ ይሰደዳል።

የወያኔ/ኢሕአዴግ አንቀጽ 39 ሥራውን እየሠራ ነው። በአንድነት ምትክ ክፍፍሉ እየሰፋ ይታያል። ቻርተሩ ሲረቀቅ ሆነ የህገ መንግሥቱ አንቀጽ 39 ሲረቀቅ ከወያኔ ጎን በመሆን ድጋፍ የሰጡ ተለጣፊዎች ነበሩ።

አሥራ አምስት ተቃዋሚ ድርጅቶችን ያቀፈውን ታላቁን ህብረት አፈረሱ። ድርጅቶች ፈለፈሉ። ገለልተኛ ታዛቢዎችና ነፃ የምርጫ ቦርድ ሳይኖር ምርጫ ወስጥ መግባቱን እንዳታስቡት እያለ ሕዝቡ በነቂስ እያስጠነቀቃቸው ዘልለው ምርጫ ወስጥ ገቡ። ከዚያ ምን ሆነ? ሁሉም የሚያቀዉ መሳቂያ ሆነው ቀሩ። ዛሬ በፓርላማ ተብዬው ወስጥ አንድም ተቃዋሚ ድርጅት የለም። ይህ ነው ዲሞክራሲ? ይህ ነው ሰላም? ይህ ነው እድገት?

ካለፉት ጠንካራና ደካማ ጎኖቻችን መማር ከፈለግን አሁንም የወድ አገራችንን ህልውናና የመላውን ሕዝባችንን ደህንነት ልናስጠብቅ እንችላለን። ዛሬም እንደገና አዳዲስ ፋሺስቶች እያንጃባባብን ናቸው፤ አንዳንዶቹም ጠልቀው ገብተዋል፤ መሪዎችን ሊቀራመቱ፤ ህዝባችንን ሊከፋፍሉ፤ ኦርቶዶክስን ሊሰብሩ፤ ሙስሊሞችን ሊረግጡና ወድ አገራችንን ሊያፈሩ። የኢትዮጵያ መሬት የኢትዮጵያውያን እንጂ የሱዳንም፤ የግብፅም፤ የቻይናም፤ የህንድም፤ የፓኪስታንም፤ የሳውዲም ሆነ የቱርክ አይደለም፤ መሆንም የለበትም።

መፍትሔው ቀላል ነው። ከቀደሙት ጀግኖች፤ ቅዱሳንና ሰማዕታት እንማር። ፈሪሃ እግዚአብሔር እንዲያድርብን እንሞክር። ራስ ወዳድነትንና ሆድ አደርነትን እንቀንስ። ለአገር አንድነትና ነፃነት

በህብረት እንፀለይ፤ እንታገል፤ ለልጆቻችንና ለልጅ ልጆቻችን ያቺን የተረከብናትን ቆንጆ አገር እናወርስ። አንዳንድ የወሰጥ ልዩነቶች እንኳን ቢኖሩን መጀመሪያ አገራችንን ከወድቀት ካወጣናት በኋላ ሲኖክራሲያዊና ስልጡን በሆነ መልክ ተወያይተን መፍትሔ ልናገኝ የማንችልበት ምክንያት አይኖርም። በተለይ ባለፉት 40 ዓመታት ብዙ መቶ ሺህ ሕዝባችን (በተለይ ለጋ ወጣቶች) ለዲሞክራሲና ለእኩልነት ሲሉ ተቀጥቅጠዋል፤ ተሰቃይተዋል፤ ተገድለዋል፤ ተሰደናል። እስኪ ከሁንም ለዲሞክራሲ ግንባታ አንድ ላይ ሆነን እንታገል። በዲሞክራሲ ኅዳና የሕዝባችን እኩልነት ከተጠበቀ፤ ሰላምና እርጋታ ከሰፈነ፤ የኢኮኖሚ እድገት ከታየና የአገሪቷ መዋዕል ንዋይ ፍትሃዊና ሚዛናዊ በሆነ መንገድ ከተከፋፈለ ዋናው ችግራችን ተወገደ ማለት ነው። ከዚያ በላይ ያለው ቅንጦት ወይም ህልም ይመስለኛል።

ስማኝ ተወ. ስማኝ ሀገሬ፤ አንድነት ይበጀናል ዛሬ

ቸሩ ፈጣሪያችን የአገራችንን አንድነትና የሕዝባችንን ደህንነት ለዘለዓለሙ ይጠበቅልን፤ አሜን።